

Voisé, Waldemar

"Dwa studia o Platonie", Izydora Dąmbska, Kraków 1972 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/4, 726-727

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dzie wśród czytelników i zajdzie konieczność dalszego jej wydania, do którego można by zgłosić tylko parę nieistotnych dla całości propozycji. Ogólnie biorąc, założenie koncepcyjne i struktura dzieła, które sami autorzy nazywają „próbą oryginalną, nie opartą na żadnych wzorach”, uważam za bardzo dobre, szczęśliwie powzięte i konsekwentnie przeprowadzone. Nie jest to historyczna encyklopedia faktograficzna, m.in. farmacji polskiej, pisana na wzór dawnych podręczników, ale syntetyczny obraz powstawania i kształtowania się farmacji i historyczny przegląd jej problemów aż do dnia dzisiejszego. Dzieło prof. Rembienińskiego i dr Kuźnickiej z zadowoleniem i z pewną dumą możemy stawiać wśród tego rodzaju wydawnictw zagranicznych. Przysporzy ono chwały dobrze rozwijającej się polskiej historiografii farmacji. Pisane z myślą o pogłębieniu kultury zawodowej wśród reprezentantów zawodu farmaceutycznego same jest widowym jej pomnikiem.

Dużą pochwałą należy złożyć również Państwowemu Zakładowi Wydawnictw Lekarskich, który postarał się o to, aby wydawnictwo przybrać w najładniejszą szatę. Zastosowano więc większą niż poprzednio czcionkę, a kolumnę druku zwężono, aby na brzegach umieścić tytuły większych akapitów. W wyniku tego strony nie są zatłoczone tekstem i nie męczą oka czytelnika. Cały wolumin zaś ozdobiono większą ilością właściwie przez autorów dobranego i dobrze reprodukowanego materiału ilustracyjnego. Jest go obecnie 121 (w pierwszym wydaniu 68, z których wyeliminowano około 20%). Do druku użyto pięknego papieru ilustracyjnego. Okładkę natomiast zdobi udana w rysunku i kolorze obwoluta projektu Zofii Jarakowskiej-Nowickiej.

Przypuszczam, że tak wydaną *Historię farmacji* z przyjemnością i ciekawością weźmie do ręki każdy czytelnik mniej lub więcej zainteresowany, aby zagłębić się w jej świetnie i głęboko ujętą treść.

Witold Włodzimierz Głowacki

Izydora Dąmbska: *Dwa studia o Platonie*. Kraków 1972 Zakład Narodowy im. Ossolińskich ss. 86, nrb. 2, tabl. 2, ilustr.
Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie.

Dla wielu filozofów Platon jest tym, czym Bach dla muzyków — wcieleniem twórczej doskonałości. I podobnie jak sprawdza się umiejętność pianisty czy skrzypka słuchając Bacha w jego interpretacji, tak samo za kryterium myślowej dojrzałości filozofa można uznać to, co i jak myśli o Platonie. Nie oznacza to, że musi go akceptować, lecz nawet negując go lub z nim polemizując, zmuszony będzie wykazać nie byle jakie wirtuozostwo.

I oto otrzymaliśmy niedawno od Pani Profesor Dąmbskiej zaproszenie na dwa recitale poświęcone Platonowi. Dodajmy od razu, że jest jego wielbicielką, skoro na stronie 43 *Dwóch studiów* stwierdza, że „cała kultura europejska do dnia dzisiejszego żyje w kręgu myśli i inspiracji Platona”, na dowód czego przytacza szereg przekonywujących przykładów.

Istotę filozofii Platona widzi Autorka w ustawicznym zmaganiu się dwóch jego koncepcji świata — racjonalnej i irracjonalnej, co znalazło odpowiednik w dualizmie twórczej natury Platona — intelektualnej i artystycznej. Na tym tle ukazuje się potrzeba wyjaśnienia szeregu platońskich mitów, stanowiących — jak czytamy na stronie 27 — „klucz do zrozumienia owej dwoistości wewnętrznej i konfliktu Platona — badacza z Platonem — poetą”.

Część pierwsza książki (zatytułowana *Platon*) to niejako intelektualne itinerarium wielkiego filozofa (nakładające się zresztą czasem na *itinerarium stricto*

sensu), a uzupełnione chronologicznym układem jego pism oraz wyborem bibliograficznym. Część druga (*Platon w Polsce*) to szkic o recepcji pism filozofa w Polsce — głównie w kręgach dawnych humanistów, romantycznych poetów i nowożytnych filozofów; wśród tych ostatnich uprzywilejowaną pozycję zajmuje Władysław Witwicki, któremu udało się „spolonizować” Platona.

Nieduże te studia dają dużo do myślenia na różne tematy, co wpływa też z odmienności ich charakteru, a także języka, którym zostały napisane (pierwsze studium ujęte zostało w formę bardziej literacką i napisane językiem lekko archaizowanym). Podpisany natomiast korzysta z okazji aby zgłosić dwa postulaty, z których pierwszy adresowany jest wprost do Autorki. Oto od wielu lat, prowadząc wykłady z historii nauki dla studentów Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Warszawskiego, konwersatorium poświęcam zawsze *Teajtetowi*, gdyż dialog ten pozwala uchwycić samą istotę koncepcji ludzkiego poznania. Sądzę, że dotyczący tego dialogu przypis 8 na stronie 78 upoważnia mnie do zaproponowania Autorce czegoś w rodzaju komentarza do *Teajteta* pod kątem widzenia potrzeb adeptów historii i filozofii nauki.

Drugi postulat nie ma adresata, lecz dotyczy również kontynuacji „platonologii”. W lipcu 1972 r., podczas II Międzynarodowego Kongresu Leibnizjańskiego w Hanowerze, prof. André Robinet z Paryża mówił o rezultatach zastosowania informatyki do badania systemów takich filozofów jak Malebranche, Kartezjusz, Leibniz itd.: odpowiednio programowane maszyny liczące badają częstotliwość występowania w tekstach pewnych pojęć, ich stosunek do siebie itp., co umożliwia snuć interesujących wniosków. Jak wiadomo, w oparciu o niemal identyczną w założeniach (choć oczywiście nie przewidującą obecnych udoskonaleń technicznych) metodą „stylometryczną” Wincenty Lutosławski u schyłku ubiegłego stulecia zyskał rozgłos światowy, ustalając chronologię platońskich dialogów; na ten temat wygłosił on w 1896 r. odczyt w paryskiej Akademii Nauk Moralnych i Politycznych pt. *Sur une nouvelle méthode pour déterminer la chronologie des dialogues de Platon* (1897 r.), a w roku następnym przedstawił syntetyczną książkę *The origin and growth of Plato's logic...* Wydaje się rzeczą pasjonującą porównać rezultaty badań Lutosławskiego z obecnymi, co mogło by być rodzajem konfrontacji „rękodzielniczych” metod badawczych z „elektronicznymi”.

I jeszcze jedna refleksja — ostatnia, choć oparta na pierwszym wrażeniu pod wpływem lektury odautorskiego wstępu. Gotowa w 1939 r. praca ukazała się w 1972 r., skutkiem zdumiewającego splotu wydarzeń, z których tylko pierwsze chronologicznie daje się zrozumieć: skład drukarski został w 1939 r. zniszczony we Lwowie skutkiem działań wojennych. Kolejne próby jej wydania w późniejszych latach spaliły na panewce skutkiem różnych perypetii organizacyjnych.

Waldemar Voisé

Günther Hamann: *Der Eintritt der südlichen Hemisphäre in die europäische Geschichte. Die Erschliessung des Afrikaweges nach Asien vom Zeitalter Heinrichs des Seefahrers bis zu Vasco da Gama*. Wien 1968 ss. 477, ilustr.

Z pewnym opóźnieniem przychodzi zrelacjonować cenne dzieło, opublikowane przez Komisję Historii Matematyki i Nauk Przyrodniczych Austriackiej Akademii Nauk, dotyczące dziejów wielkiej portugalskiej przygody żeglarskiej — odkrywania drogi do Indii Wschodnich — a zarazem jej nieoczekiwanej konsekwencji —